

ПРЕПОРАКИ

НАЦИОНАЛНА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Трета сесија на Работна група V – Животна средина (Поглавје 27)

Тема: „Отпадот – Загадувач или ресурс? Како до поголема имплементација на новиот закон за управување со отпад?“

Одржана на 10 декември 2021

1. Во очекување да се изградат и да започнат со функционирање Регионалните центри за управување со отпад, МЖСПП да иницира креирање на механизми за регуларна комуникација со општините и Јавните комунални претпријатија (ЈКП) за проток на информации поврзани со новите пристапи за справувањето со отпадот, а со цел да јакне свеста (и знаењето) кај овие исклучително значајни актери за соодветна имплементацијата на легислативата.
2. МЖСПП да иницира постапка и да развие методологија за задолжително мапирање на поголемите диви депонии која треба да се спроведе од општините и Јавните комунални претпријатија (ЈКП).
3. Општините заедно со ЈКП да ги зголемат контролите со цел откривање на сторителите кои депонираат отпад на диви депонии и да примени мерки за нивно соодветно санкционирање. Дополнително, се препорачува Општините заедно со ЈКП да вршат редовно расчистување на дивите депонии, а за да се постигне одвикнување на граѓаните истото место да добие друга намена (да се постават објекти за рекреација, клупи, зеленило, играчки за деца) доколку теренот го дозволува тоа.
4. Се препорачува МЖСПП да воведат минимум стандарди за постојните депонии што се користат од страна на општините и да воспостават систем на известување за депонираниот отпад. Стандардите да не се однесуваат само на оградување на депонијата, туку и на поставување на вага за мерење и соодветен систем на евиденција.
5. Државниот инспекторат за животна средина (ДИЖС) да направи контрола над сите депонии за да се утврди дали се исполнети стандардите. Ова е особено важно за утврдување на целите што треба да се постигнат во однос на намалување на создавањето на отпадот и утврдување на мерките за негово намалување.
6. МЖСПП и Управата за животна средина (УЖС) ургентно да ја спроведат процедурата за обезбедување на дозволи за постапување со отпад на Јавните комунални претпријатија. Исто така, МЖСПП јавно да ги објави сите дозволи за постапување со отпад кој ги поседуваат ЈКП.
7. Според правилото секој загадувач плаќа, МЖСПП да го обврзи секој правен субјект два пати во годината да достави информација (на специјално подготвен онлајн образец) за количината и видот на отпадот кој тие го создаваат.
8. За остварување на целите на Националниот план за справување со отпад, односно за прогресивно намалување на биоразградливиот (органичен), Општините (преку ЈКП или други заинтересирани чинители - граѓански здруженија) да афирмираат и подржат иницијативи за отворање на компостари. За поголема ефективност на оваа цел неопходно е да се поттикне соработката со

локалните ресторани, маркети и зелени пазари за селекција на биоразградлив отпад и натамошно компостирање.

9. Се препорачува МЖСПП во соработка со националните медиуми да започне јавна кампања за подигнување на свеста дека секој граѓанин, претпријатие, училиште и други организирани форми учествуваат во управувањето со отпадот и заеднички ја креираат економската гранка – циркуларна економија од која имаат бенефит сите.
10. Во рамките на постечката финасика рамка за финасирање на проекти за заштита на животната средина од страна на МЖСПП да се даде приоритет на цели со кои ќе се подржат локални иницијативи (проекти) за управување со отпадот.
11. Паралелно со планираното воспоставување на регионалното управување со отпадот ѝм се препорачува на општините да започнат со воведување на примарна селекција на отпадот (стакло, хартија, пластика, органски отпад), што би се остварило со поставување на уште една канта каде ќе се селектира тврда фракција односно отпад од пакување (стакло, хартија и пластика) и поставување на уште една канта за органски отпад.
12. МЖСПП во соработка со Регулаторната комисија за енергетика и водени услуги да спроведат пилот проект во неколку општини со цел да се изгради модел на проценка на висината на надоместокот за справување со отпад по домаќинство (правно лице) и кои мерки се неопходни за да се реализира принципот „загадувачот плаќа повеќе“, односно да се утврди начинот на плаќање според количината на создадениот отпад. Исто така, да се предложат конкретни форми на управување со отпадот (селекција, складирање, испорачување) и можноста да се воведат финансиски олеснувања за домаќинствата кои уредно го селектираат отпадот. На пример: намалување на месечниот надомест за смет за 10-20% доколку семејството собере одредена количина на отпад од пластика, стакло и хартија и преку колективен постапувач или ЈКП ги предаде соодветно.
13. Државниот инспекторат за животна средина итно да го реши проблемот со недостотокот на инспектори кои ќе вршат редовни контроли на сите локации каде најчесто локалното население непрописно одложува отпад.
14. Заради спречување на корупцијата во управувањето со отпадот сите постапки за јавни набавки да се спроведуваат транспарентно и отчетно пред граѓаните.